

miłoj. Jajellous
Kraków
Sw. Aug 19

טשענסטאכאווער צייטונג

5.34 ליטע צינדען ... Piątek 27 września 1935

אכטונג וויצעלן!
א גרויסע אויסוואהל פון פערשידענע
עלעקטרישע לעמפ, זשיראנדאלען
צו זעהר ביליגע פרייזען אויך אלעלי זשארובקעס
ווי: אסראם, פיליפס, העליאס צו בעקומען אין ווינערמאסער-געשעפט
משה פערעצאווטש, וויעלון, אויגוסטאנסקא 6.
קומט און איבערצייגט אייך.

אכטונג וויעלון און פראווינץ!
שטענדיג אויף'ס לאנער
טאשען-לעמפלעך, באטעריעס, אנאדען צו ראדיעס,
זשארובקעס, "העליאס", "פיליפס" און "אסראם"
אברהם פאקולא, וויעלון, פלאץ לעגיאנוב 10
בעמערקונג: געלענענעלייך צו פערקויפן א פרימא גוטען ליטשניק
פאר א זעהר ביליגען פרייז.

Polecam uwadze!
Trwała ondulację
najnowszym syst. parowym
strzyżenie, czesanie pań i rozjaśnianie
włosów, manicure w salonie dla pań
jak i golenie i strzyżenie panów wyko-
nuje po cenach przystępnych
Pierwszorzędny Zakład Fryzjerski
SZ. NAJSZTETERA
ul. Garibaldiego 20.
Solidna obsługa. Hvgjena zakładu.

Zakład ortopedyczny
(ehor. kości, stawów
i reumatyczne)
D-ra med. TRAUNERA
Częstochowa, Aleja 20.
Telefon 10-07.

Dr. med.
Z. WILCZYŃSKA - TENENBAUM
POWRÓCIŁA
Przyjmuje w chorobach kobiecych i akuszerji.
Nowy Rynek 6 Warszawa 1.
TELEFON 25-25.

Poszukiwana
samiodzielną sprzedawczyni branży
galanterijnej.
Firma „Dom Nowości“, Aleja 11
właściciel Sz. Nowak.

לשמוע אל הרנה ואל התפלה.
דער בעהאנדלער
חזן ל. בארגשטיין
וועלכער האט זיך פאראיאהערען קונה שם געווען מיט ווין זיס דא-
ווענען, וועט היינארהער דאזענען מיט א כאר און א 7-יעהריג
סאליטעל **1 אלעס 8** צווייטער טויער, ערשטער שטאק.
בילעטען פאר מענער און פרויען צו בעקומען ביי
מ. קירשענבוים, אלעס 8, אין שפייז-געוועלד.

אויף די קומענדע **ימים-טובים!**
עמעפעלה איך א **ברילען, בינאקלען**
ברויטען אויסוואהל
לויט די נייעסטע פאסאנען מיט די בעסטע גלעזער גענוי
אויסגעפירט לויט די פארשידענע פון די ה"ה קאליסטען.
פאמקענישע אויספירונגן.
Optyk Medical
Z. ERNER
II-ga Aleja 31
אינצוגער יודישער אפטיקער. — די גינדיגסטע פרייזען.

א כתיבה וחתימה טובה ושנת גאולה וישועה
דעם געעהרטען רב הרב ר' נחום אש שליט"א:
די גבאים ומתפללים פון דער טאג-טוהל ה"ה שמואל אלטמאן, יעקב זילבערשטיין, חיים גרינבוים,
יצחק גיימאן, שמואל קאפלינסקי, אברהם מיענסקוויטש, מאיר אלטמאן, מרדכי שיק, אייזיק קארפיעל.
יצחק בער ראטבארד, חיים פישעל, דוד פיליפאווטש;
די ה"ה: משה אש, מנחם אש, מורה הוראות ר' יוסף פראקאש, ר' יוסף קליינבלאט און ר' נחמן
גרינפעלד;
מיין פרוי הייז באדאש מיט די ליעבע קינדער שלמה, משה, אפרים און דארא;
דעם פרעזעס ה' יעקב ראזענבערג, ה' וויליאלם זשעריקער און וויצע-פרעזעס ה' בעריל געווערצמאן,
ווי אויך אלע דאזארעס;
דער פערזאנלעכער און מיטגלידער פון דער געוועזענער "אהינער";
די ה"ה: פישל בלומענבראט, משה ווינע, פיל. פוטערקא, גליקסמאן, פרוי פראנק;
דעם ה' דוב באטשאן, פרוי און קינדער;
דעם ה' שמואל פראנק;
מיין קאלעבע אפרקאטשאן א. ב. פישעל און פרוי;
דעם משמש צבי מיטעלמאן, פרוי און קינדער, דעם אלטען משמש שטשעקאן, ווי אויך דעם משמש
פון רב ר' משה יצחק אייזענשטיין;
מיין געוועזענע דיריגענט ה' גרשון ראטענבערג;
ר' דוד יוסף שיק, פרוי און קינדער;
מיין פריינד ר' דוד מארקאוויטש און פרוי;
דער פאמיליע שיקאוויטש;
די ה"ה: שלמה קיסלעוויטש און פרוי, לעוואקאוויטש און פרוי, בערגמאן און פרוי, קאץ און פרוי
ווינשט אייער פריינד

חזן יוסף באדאש
יאהאנעסבורג (אפריקא).
א כתיבה וחתימה טובה צום נייעם יאהר
ווינשען מיר אונזערע קרובים, מחותנים, פריינד און בעקאנטע,
בעזונדער די גבאים, קאממעט און אלע מתפללים פון דער
שנה, "אהל יעקב", אלעס 4.
שלמה נאוואק און פאמיליע
קרית חיים (א"י).

א כתיבה וחתימה טובה
אונזערע קרובים, פריינד, בעקאנטע און אלע אינזערע קינדען
ווינשען מיר צום נייעם יאהר
נ. ווישליצקי, פארבען-געשעפט, אלעס 2.

לשנה טובה תכתבו.
מיין ליעבע מוטער, פריינד, בעקאנטע
און די ג' קליענטען ווינשט צום נייעם
יאהר א כתיבה וחתימה טובה.
מיכאל רוזשעוויטש.
א כתיבה וחתימה טובה
מייענע קרובים, פריינד, בעקאנטע און
אלע מייענע קינדען, ווינשט איך
צום נייעם יאהר.
יעקב משה גרוימאן און פרוי
נייער מארק 4.
א כתיבה וחתימה טובה
די לעמאניאדע און סאדע וואסער פאבריק
ס. פישעלאלטער
ווארשאווער 21.
ווינשט אלע קרובים, פריינד און גע-
עהרטע קינדשאפט צום נייעם יאהר
א כתיבה וחתימה טובה.
די גליקליכע קאלעקטור
ס. בארויקאוויטש
און **האפטקא**, אלעס 2
ווינשען זייערע געעהרטע קינדשאפט,
פריינד און בעקאנטע צום נייעם יאהר
א כתיבה וחתימה טובה.
לשנה טובה תכתבו.
אלע אונזערע פריינד, בעקאנטע און
די ג' קליענטען ווינשען מיר צום נייע-
עם יאהר א כתיבה וחתימה טובה.
פריינד

לשנה טובה תכתבו.
אלע אונזערע פריינד און ג' קליענטען
ווינשען מיר צום נייעם יאהר
א כתיבה וחתימה טובה.
די סאדע וואסער און לימאניאדע פאבריק
„ZDROWIE“ tel. 18-56
רינעק ווארשאוויטש 7-8.
לשנה טובה תכתבו.
אלע אונזערע פריינד, בעקאנטע
און די חשוב'ע קליענטען ווינשען צום
נייעם יאהר א כתיבה וחתימה טובה
לייב לעווערמאן און פרוי
אלעס 7.
לשנה טובה תכתבו.
אלע אונזערע פריינד, בעקאנטע
און די חשוב'ע קליענטען ווינשען צום
נייעם יאהר א כתיבה וחתימה טובה
לייב לעווערמאן און פרוי
אלעס 7.

דאס ווארשטען-געשעפט פון ד. גאלדבערג
(פרייער אלעס 6)
ווינשט אלע קליענטען א כתיבה וחתימה טובה.
גלייכצייטיג ווערט בעקאנט געמאכט, אז דער פערקויף פון אלעליי טאטען ווארשט קומט פאר
אין דער היגעניש-אינגעארדענטער
פארשאווער, פראנק-געוועלד אויף
יערען טאג פרישע סחורה צו ביליגע פרייזען.
גענשא 28
(צוגאנג
ווארשאווער 20)

א כתיבה וחתימה טובה און א גוט יאהר!
ווינשען מיר אונזערע געהערטע קינדער און אפגענעטען,
אנאנסען - געבער, מיטארבייטער און קארעספאנדענטען,
אין לאנד און אין אויסלאנד און דעם גאנצען כלל-ישראל.
רעדאקציע און אדמיניסטראציע
„טשענסטאכאווער צייטונג“.

א גוט יאהר!
אלע מייענע געהערטע יודישע בעזוכער פון טשענסטאכאוו און אומגעגענד
ווינשט איך צו זייער נייעם יאהר פיעל גליק און צופרידענהייט.
אלס צייכען פון אכטונג בעשטיס איך צו דער דיספאזיציע פון רעד. ה' ב. באטשאן 200 זל.
אינצוטיילען צווישען די היגע יוד. וואוילטעטיגע אינסטיטוציעס.
A. GOLDBERG
wł. kina „Luna“.

א גוט יאהר!
אלע מייענע געהערטע יודישע בעזוכער פון טשענסטאכאוו און אומגעגענד
ווינשט איך צו זייער נייעם יאהר פיעל גליק און צופרידענהייט.
אלס צייכען פון אכטונג בעשטיס איך צו דער דיספאזיציע פון רעד. ה' ב. באטשאן 100 זל.
אינצוטיילען צווישען די היגע יוד. וואוילטעטיגע אינסטיטוציעס.
W. KRZEMIŃSKI
wł. kina „Eden“.

א גוט יאהר!
אלע מייענע געהערטע יודישע בעזוכער פון טשענסטאכאוו און אומגעגענד
ווינשט איך צו זייער נייעם יאהר פיעל גליק און צופרידענהייט.
אלס צייכען פון אכטונג בעשטיס איך צו דער דיספאזיציע פון רעד. ה' ב. באטשאן 50 זל.
אינצוטיילען צווישען די היגע יוד. וואוילטעטיגע אינסטיטוציעס.
W. GOGUT wł. kina „Stylowy“.

א גוט יאהר!
אלע מייענע געהערטע יודישע בעזוכער פון טשענסטאכאוו און אומגעגענד
ווינשט איך צו זייער נייעם יאהר פיעל גליק און צופרידענהייט.
אלס צייכען פון אכטונג בעשטיס איך צו דער דיספאזיציע פון רעד. ה' ב. באטשאן 25 זל.
אינצוטיילען צווישען די היגע יוד. וואוילטעטיגע אינסטיטוציעס.
K. BROWICZ wł. kina „Atlantic“.

א כתיבה וחתימה טובה און א גוט געזונד יאהר
ווינשט איך מיין מוטער רחל קעלשטיגלעוויטש, מיין ברודער כהניאל מאיר קעלשטיגלעוויטש און פא-
מיליע, מייענע שוואגערס: מיכאל וואלסקי, הירשל בערקאוויטש, ארון בערקאוויטש, חנן בערקאוויטש,
יוסף יעלדינסקי, יעקב כלפאק און וויערע פאמיליעס, מיין מוהמע לזאטע פייערמאן און פאמיליע,
שווערערין וויה קעלשטיגלעוויטש און פאמיליע, ווי אויך די מתפללים פון קעלשטיגלעוויטש שטיבעל.
בערל קעלשטיגלעוויטש און פאמיליע
דאנציג.

צו דער חתונה פון פיל. העלא פוקאטש מיט ה' וואלף גליקסמאן
א הארציגען מזל טוב און אייביגע גליק, די עלטערן פיעל בנות.
ווינשען
פאמיליע זאקס ב. יאסעלעוויטש 1.

סאמיעל קאץ
ראמען = שניידער
טשענסטאכאוו, אלעס 20. טעלעפאן 22-12.
זוכט גוט-קוואליפיצירטע דאמען אדער מענער-שניידער-
געוועלען, ווי אויך א ראק-נייערין און האנד-נייעריןס.

מיר דריקען אויס אונזער טיפעסטען מיטגעפיהל דעם ה'
יעקב האכערמאן
צוליעבן טיט פון זיין ליעבע פרוי
נ"ע אנדזיא
איזידאר מיץ און פרוי.

Panu M. BLIBAUMOWI oraz Rodzinie
z powodu zgonu Jego Żony
b. p. RYWKI
składa wyrazy głębokiego współczucia
PERSONEL
Częstoch. Banku Spółdzielczego, Aleja 7.

אברהם בן אלימלך

ידיה און אויפלעבונג אין תרצ"ה

(רעפליקסען)

און ווידער איז אָבערמאָסטען א גאנץ קיילעכדיג יאהר אינעם תהום פון פערזענלעכע תרצ"ה. א יאהר פון צרות און פורעניות, פון אונגעהויערע ירידה הן אין גייסטיגען, הן אין פא-ליטיש-עקאָנאָמישען זין. די צייט האט ווידער אריינגעשריבען אין דער יודי-שער געשיכטע א ניי קאפיטעל פון מאָרטיראַלעגאָניע און ליידען.

אין די גלות-לענדער האבען די דריי הונדערט פינף און זעכציג טעג פון תרצ"ה צונויפגעשניטן א קייט פון אונטערליכע יסורים. טויזענדער יודישע עקזיסטענצען זענען אין משך פון דא-זיגען יאהר אונטערגעבראָכען געווארען. א סך יודישע לעבענס זענען אין מיטן פון ווער בליהען אונטערגעהאָקט גע-ווארען און אריינגעוואָרפען געווארען אין די אַרעמ'ס פון ענדלעכע יאָר.

אין ליכט-שטראַל שלאגט אָבער אַדורך די גלות פינסטערניש, איין איינ-ציג רעטונגס אינזעל ווינקט צו אונז אין אונזער פערצווייפלטן-ארץ-ישראל. אונזערע דערגרייכונגען און ערא-בערונגען אויף אלע געביטען פונעם לעבען אין ארץ-ישראל זענען די גרעס-טע וואונדער אין אונזער צייט. אין וויגעל פון אונזער פאָלק, אינעם לאַנד פון אונזערע אבות שמיט און בוים זיך א ניי יודיש לעבען, דאָרט ווערט געגרינדעטעטיגט א צוקונפט פאר'ן יו-דישען פאָלק.

אין אונזער געשיכטע איז כמעט תמיד אזוי געווען, פון איין זייט-צרות און יאוש, פון דער צווייטער זייט-אויספליה-מאָמענטען און אויסשטייג.

מיר זענען בעגאנגען פעהלערן: אונזער גאנצע ארבייט און אנשטערע-גונג זענען נור קאָנצענטרירט אין דער ריכטונג פון ארץ-ישראל אויפבויען. דא-גענען די גאנצע געגענטער-ארבייט אין גלות ווערט פערנאכטליכטיגט. אמת ארץ-ישראל דאָרף און מוז זיין ביי אונז דער צענטראַלער ליכט-פונקט, אַרום וועלכען אַלץ און אַלעס דאָרף קאָנצענטרירט ווערען, אונזער אַלע-גליי לאַנד דאָרף זיין דער ליכט-טורע, וועל-כער דאָרף בעלייכטען און דערוואַר-מען אלע אינהאלטען פון אונזער לע-בען, מיר דאָרפן אָבער דערביי נישט פערעסען, אז נאָך פיעל, פיעל יאה-רען.

פאַרוואָס, זאָלען מיר זיך איצט נישט קענען זיך סאָלדאָרירערען, קומען צו א געגענזייטיגער פערשטענדליכונג, אפילו אין אַנטי-צרה??

דאס יאהר תרצ"ה איז שוין אַוועק, מיר שטעהען איצט אויף דער שוועל פון נייטס יאהר, יעדע גייסטרייכע און קולטורעלע נאציגערענט זיך זעהר פיעל פון דער פערזענלעכע, וועל-כער גאנצע פעהלערן פערזענלעכע זיך אין ווענווייזער פאר דער צוקונפט. פיעל, זעהר פיעל פעהלערן זענען מיר בעגאנגען אין פערזענלעכע יאהר-ען.

אין דער פמליא של מעלה.

ווי יעדעס יאהר, צו דער ריכטיגער שעה, האבען זיך פערזאמעלט די הימ-לישע ריכטער, כדי צו פיהרען די פער-האנדלונגען איער די נאָרישע, ווינדיגע מענשען, מיט זייערע קליינע דראָבען חשבונות.

ווען איך בין אָנגעקומען אין גע-ריכט-קאָרידאָר, האב איך געטראָפן אַ גרויסע סאָמאָאָכע. צענדליגער מלא-כים האבען געשליפעט גאנצע קאסטעס מיט מאָסערלאַען און זאָלליכע בעוויי-זען, כדי זיי פאָרצושטעלען ביים גרי-נעם טיש בעת די פעהלערלונגען.

אין דער זעלבער צייט איז און גרויסען געריכט-זאָל פאָרגעקומען דער משפט, אָבער נישט איבער יחידים, נאָר אזוי צו זאָגען קאָלעקטיוו, וועגען פראגען, וואס האבען אנאלעמעניע בעדייטונג.

בעת מיין אָנקומען, האט מען גראָד בעהאנדעלט די פראגע וועגען די קליינ-הענדלער, וועלכע מען האט אראָפגע-יאָגט פון נייטס אַלטען מאָרק קיין זאָוואָדזש, דער פראָקוראָר האט געדו-גערט מיט זיין באַסאָווער שטימע, אז ס'איז אַנאָרעכט צו נעמען מענשען, וועלכע זענען פערשוואַרצט געווארען זומער אין די היצען און ווינטער אין די קעלעכען, אָבי נאָר צו פערדנען אויף א טרוקען שטיקעל ברויט, אָז אַט די מענשען זאָל מען פערזאָגען קיין זאָוואָדזש, וואו זיי וועלען אויסגייען פון הונגערי, איך פאָדער געריכטיגקייט - שרייט אויס מיט פאָטאָס דער פרא-קוראָר.

פאלד נעמט דאס וואָרט דער פער-טייגער, וועלכער רופט זיך אָב גע-לאַטען, שטיל, אַזוי צו זאָגען: רבואי ריבטע! כ'ווייס נישט, וואס מען מאכט

די וועלכע ווערען נישט דערמאנט.

וועגען א היימישען ענין.

אין דער יוביליי-אויסגאבע פון הי-גען "מפני", וואס איז אַרויסגעגעבען געוואָרען צוליב'ן ווערען איצט 20 יאהר, זינט טשענסאטאווער ווייטע יונגפלייטס און פרויען האָבען אָנגעהוי-בען אויסגלייכען זייערע רוקענס און זיך פערנעמען מיט ספאָרט - ווערט זעהר פיעל געזעט ווענען דעם, וואס איז אויסגעטהען געווארען אויפ'ן ספאָרט-געביט און פיזישער ערצייהונג פאר דער היגער יודישער יוגענד במשך פון 20 יאהר, אין וועלכע ס'איז איהר אויסגעקומען אַדורכצומאכען פערשידע-נע גלגולים און ענטוויקלונגס-עטא-פון.

יעדער פון די דריי ספאָרט-קלובען, וועלכע זענען איצט צונויפגעקאָסטען אין "מפני", פערזענלעכע וועגען זיין ענט-שטעהונג און ענטוויקלונג, אָבער אין דעם פאל געהט אונז וועגען דעם יו-דישען טורן-און ספאָרט-פערזאָן. די בעריכט-אָבערצער פונעם דאָזיגען פער-איין רעדען ברייט אַרום מיט אלע פרטים וועגען אַלץ און אַלעמען, וואס האבען נאר געהאָט אַ וועלכען ס'איז שייכות, געוויקט און מיטגעטראָכט פאר דער פערזענלעכע פון יודישען טורן-און ספאָרט-פערזאָן: רעכענט אויס יעדעס פערזינלעכע, דערזעהלעט אפילו, ווער עס האָט געענדיגט דעם אָדער יענעם אינסטרוקטאָרען-קורס: לויטשן ביז אין הימעל אַריין די אָבערהאלטע-נע נצחונות אויפ'ן געביט פון באָקס און לייכטאָטעטיק - אָבער עס וואונ-דערט שטאַרק דער פאָקט, וואָס אינעם

לאָמיר איצט שטעהן אויף דער וואַך און אַכטונג געבען מיט אַלע כחות, אז די דאָזיגע פעהלערן זאָלען זיך נישט איבער'חור'ן.

אין אונזער געזעלשאַפטיך לעבען דאָרף אין דער דאָזיגער הינזיכט פאר-קומען א ראַדיקאַלער שינוי, אונזערע כלל-טהווער, פאָלקס פיהרער און פארטיי-לידער דאָרפן זיך בערענען, אז די כלל - אינטערעסען דאָרפן שטענדיג שטעהן העכער, ווי פערזאָנעל - אמת ביציעס און חשבונות.

זאָל דאס יאהר תרצ"ה זיין פאר אונז א ווענווייזער, א לעהרער גע-גען אַלע צרות, דאס בעסטע אָפּווער-מיטעל איז-איינהייט, סאָלידאָריטעט.

לאָמיר האָפען, אז תרצ"ו, וועט זיין א בעסער און ליכטפול יאהר.

נישט קיין אנדערע ברירה, וועלכער האט נישט קיין אנדערע מיטלען צום לעבען, און דאס אינדערזעלבער צייט, ווען די ציוניסטישע עקזעקוטיווע האלט ווייטער אונטער דעם שענדליכען טראַג-ספער - אָבמאָך, טאָ, אויב גאנץ ארץ-ישראל, וואס איז דער ליכטיגער פונקט פאר אַלע יודען אין גלות - ווי עס שטעהט געשריבען: כי מצוית תצא תורה - מעג האנדלען פראנק און פריי מיט דייטשלאַנד און זאָגאר רייך ווע-רען אויפ'ן דאָזיגען חשבון, טאָ פאר-וואָס זאָל מען בעשטראָפּען א פער-הושכטען, פעהרגעוועסען יודען אין גלות, וועלכער איז פון אַלע זייטען אַרומגערינגעלט מיט קאָקורענטען און שונאים.

אדרבה - רעדט ווייטער דער פער-טיידיגער - צווערשט זאָל אָבערשאַפּט ווערען דער טראַנספער - אָבמאָך, דא-מאָל וועט איהר קאנען שאַפּען די אייגענע יודען, וואס האנדלען נאך מיט דייטשלאַנד, ביז דאָמאלס אָבער, טאָר מען זיי נישט נאָר משפּט'ען, נאָר אפילו קיין פאָרוואַרפען נישט מאַכען...

דאן איז בעטראכט געווארען דער ענין וועגען די ביזנעס הויזווערען, וועל-כע טהוען אַן גרויסע צרות זייערע לאַקאטאָרען.

פעהרגאנגען הויזווערען - ביזנעס זיך דער פראָקוראָר - וואס זענען גענוג זייערע לאַקאטאָרען סאָדיטעטען. אַס קאָן איך א הויזווער, וועלכער האט נאָך קיינמאל נישט פערדינט זיין לע-בען קיין איין גראַשען, גאָר אַלע זיינע הייזער האט ער בעקומען בירושה, פיי-ניגט ער אַזוי זיינע לאַקאטאָרען, אז ס'איז אַ רחמנות צוצוקוקען ווען, למשל, א לאַקאטאָר, וועלכער וואוינט שוין ביי איהם עטליכע צעהנדליג יאהר, פעהלט אויס 2 זאָטעס צום דירה.

געדל, אָדער ער האט נישט געצאהלט צו דער צייט, ווערט ער תיכף איינ-געקלאַנט אין געריכט און אנשטאט דעם נאָרמאַלען חוב קימט נאך צו גע-ריכטס-קאָסטען מיט קאָמאָדניק הוצאות, אַזוי אַז מען מאַכט פון דעם לאַקאטאָר פשוט א תל. זאָלען זיי ווערען גע-שטעמפלט מיט א קין-צייכען, און די מענשהייט זאָל פון זיי ווייכען.

צו שטרענג איז היינט דער פרא-קוראָר - הויבט אָן דער פערטיידיגער מיט אַ שמיכעל, כ'ווייס נישט וואס ער וויל האבען פון די בעלי-במים, צי ווייט ער דען נישט, אָז דאס איז אַן אַלט געזעץ אין דער נאטור, אָז ווער ס'איז אַ גביר, דער מוז זיין אַ דבר-אחר, אמת, עס זענען פעהרגאנגען אויס-געהאָמען, אָבער דער כלל איז אַזוי.

ווייטס איהר וואָס - שפרינגט אויף דער פערטיידיגער - איך האב א פאָר-שלאָ: זאָל מען מאַכען א פרוגע, און ווענדענדיג זיך אין דער זייט פון די ריכטער פערנייגט ער זיך העפליך און זאָגט: הויכע ריכטער! גיט אַרויס אַ פסק, אָז די ביזנעס הויזווערען זאָלען פערלייגען זייערע הייזער און ווערען לאַקאטאָרען און די בע'עוילה'טע לאַ-קאטאָרען ווידער זאָלען ווערען הויז-ווערען...

דער דאָזיגער פארשלאָג איז געפער-לען געווארען די ריכטער, וועלכע הא-בען זיך געסוף'עט צווישען זיך און ווי ס'איז די האָפען וועלען זיי אזא פסק בקרבן ארויסגעבען...

פלוצלינג האט געגעבען א דונער אין זאָל, אַזוי ווי מען וואָלט אויסגע-שאַסען פון א האַרמאַט - וואס איז גע-שעהן? - פרעגט מען פון אלע זייטען, באלד האט זיך בעוויזען א יונג מלאכ'ל מיט אָבערהאָקטע פליגעלעך, וועלכער האט געמאָלדען, אַז עטליכע הונדערט

אין האב איהם שטארק בעדויערט, וויסענדיג, אז ער וועט געפירן צוליעב זיינע מעשים כאפען דעם אמת'ן פסק. סמאָל.

וועמען ס'זענען פרעמד שוועריגקייטען, כדי צו דערגרייכען און רעאליזירען דאס, וועמענס אידעע ער דינט. אלע זיינע חושים זענען קאָנצענטרירט אין דער אַרבייט, ער קען נישט קיין אַב-רוה, טאג-איין, טאָג-אויס, האט ער גאנץ אַליין געטהון דאס זייניגע, גע-ווען איבערזאָל און ביי דעם אַלעס זיך געהאלטען זעהר בעשיידען, נישט גע-שטימט זיך אין די פאָדערשטע פא-זיציעס, כבוד האט ער איבערגעלאָזט פאר אַנדערע און ער אַליין איז געווען און געבליבען דער אויסגעזאָרטעוועטער סאָלדאַט.

און אויב דאָס איז נאָך ווייניג איז אויך ווערט צו דערמאנען דעם פאָקט, וואָס אויף דער וונטאנדיגער דעפילא-דע אויפ'ן ספאָרט - פלאַק האט מען כאָטש געדארפט צוטיילען דעם כבוד פון אָבערמען די דעסילאָדע די אמת'ע שפער און גרינדער פון י. ט. ס. פ. בכלל און פון דער היגער יוד. ספאָרט-בעוועגונג פערט - די ה"ה מאַקס ברום און אברהם גאָנשערקאוויטש, ווייל אַזוי פיהרט זיך ביי לייטען. אַב איז ווערט צו געמערקען, אז דער ה' ברום איז, געוואוינער ווערענדיג וועגען דעם יובל-ליי, ספעציעל געקומען צו דעם צוועק פון ווארשא, וועמען מ'האט אפילו נישט איינגעלאָדענט. ער איז אָבער געקומען אַליין דערפאר, ווייל ער האט געהאַלטען, אָז דאס איז אויך זיין יום-טוב, האט ער זיך געוואָלט מיטפער-הען און זעהען די פרוכטען פון זיין ארבייט.

אַט דאס און נישט מעהר האבען מיר געוואָלט פערצייעכענען.

מרדכי גיטעלעס.

proszki
KOWALSKINA
IZOLUJE SIĘ PRZY UPORCZYWYCH
BOLACH GŁOWY
FABR. CHEM.-FARM. AD. KOWALSKI WARSZAWA

ODCISKI
ZGRUBIAŁA SKÓRĘ
PO DAWACH
USUWA BEZ BÓLU
I BEZPOWROTNIE
KLAVIOL
AP. KOWALSKI

אויסגעהאָקטע יודישע שויבען פון דער ווארשאווער גאס פערלאנגען, אז מען זאל זיי אויסהערען און זיך אָננעמען זייער עולה.

די ריכטער האבען טאקי בעפוליען ווי באלד אריינצוברענגען.

ביז וואס ווען, איז מען צוגעטרעטען צו בעהאנדלען די פראגע וועגען די יודישע מאָסרים, וועלכע האלטען אין איין מסרען זייערע ברידער, נאָר הייזט סיי דער פראָקוראָר און סיי דער פער-טיידיגער האבען געפאָדערט, אז די פעהרגאנגענע וועגען אַט דער בע-שולדיגונג זאָל פאָרקומען ביי פערמאכ-טע טהירען, האב איך געמוזט פערלאַ-זען דעם געריכט-זאָל.

אין קאָרידאָר האב איך געטראָפן היימישע פערזענליכקייטען, וועלכע האָ-בען ביי אונז געשפיעלט א גרויסע ראָלע, אָבער דאָרט זענען זיי געווען אין געהאָקטע וואונדערן, בעלזאָדען מיט גאנצע בעשולדיגונגס-קאָסטען.

כ'האב אויך געטראָפן דעם בע-וואוסטען רעדאקטאָר פון "היינט" יאוש-זאָהן, וועלכער האט געהאַלטען אין דער האנד א גרויסען בעזים און גע-ווארט אויף זיין רייהע. ווען איך האָב איהם מעשה "קאָלענע" געפרעגט, וואס זאל בעדייטען דער בעזים, האט ער מיר אָנגעוויזען אויף זיינס א שכן, וועלכער איז געשטאנען האָפערדיג, מיט שטייפן וואָנטעס און אויסגעזעהען ווי א נאָכט-סטרוש. אַט דעם - האט מיר יאוש'זאָהן ערקלערט - האב איך אַריינ-געפיהרט אין סיים אריין אנשטאט דעם ד"ר גאָלדבאָם און איך טראָג איהם גאָך דעם בעזים.

אין האב איהם שטארק בעדויערט, וויסענדיג, אז ער וועט געפירן צוליעב זיינע מעשים כאפען דעם אמת'ן פסק. סמאָל.

„דער מקור פון דער יודישער טראַגעדיע אין באַדענלאַזיגקייט פון פּאָלן“

יחיאַל א.

התרת נדרים...

נאָך עטליכע וואָכען, איז אין קרייז-געריכט פאַרגעקומען דער משפט. ביילע גענערלי איז פּעראָרטיילט געוואָרען צו א יאהר אַרעסט, מיט אַבלענען דעם שטראַף אויף דריי יאהר.

צוריקקומענדיג פון אַרעסט, האט ירחמיאל מאיר מיט'ן ווייב אָנגעהויבען שטאַרק נאָכצופאַלגען דאס תּהנהגות פון זייער טאָכטער. נישט איינמאל הא-בען זיי אין איהר אַבוועזענהייט, גע-זוכט און גענישטערט צווישען די זא-כען, אויב ס'געפינט זיך נישט דאָרט קיין פּערזענליכע לייטערשאַפּט.

אַמאל האט דער פאָטער אין ביילע געזעצט אַ קליינע געפונען אַ פּערבאַ-טענע פּאַקעטאַמאַציע, דאס האט איהם אַזוי אויפגעערעגט, אַז ער האט גע-טוואוירען, דאס אויב זיין טאָכטער וועט ווידער אַריינפאַלען אין די ענדן פון דער פּאַליציי, זיך נישט מעהר צו קימערען פאַר איהר, און זיך מיט איהר גורל נישט צו אינטערעסירען.

זיין שרעק איז נישט געווען קיין אומזיסטע. אין אַ געוויסער נאָכט, האט פּאַליציי אָנגעקלאַפּט אין דער וואוינונג פון ירחמיאל מאיר, געמאַכט אַ גרונד-ליכע רעוויזיע, און ביילע גענערלי איז דאס צווייטע מאל פּערבאַלדזשעט גע-וואָרען אין חר-גדיא.

שווער איז אָנגעקומען ירחמיאל מאיר'ן צו האַלטען זיין נדר, זיך נישט צו קי-מערן וועגען גורל פון זיין בתי-יחידה, פיעל שלאָפּאַלעזע נעכט האט ער פּער-בראַכט, דערמאנענדיג זיך, אז זיין ליבלינג געפינט זיך אין אַ פינסטערע צעלע און דערנעהרט זיך מיט די ביד-נע פּיהס מאַכליכס. מעהרערע מאל האט ער זיך געגרייט אריינגעגען צום רב, אז ער זאָל איהם מתיר-גורל זיין; דאָך אָבער האט ער נישט געהאַט דעם מוט אויסצופיהרען זיין ווילען, און יעדעס מאל ווען ער איז שוין געווען אין מי-טען וועג, האט ער זיך צוריקגעקעהרט.

ירחמיאל מאיר האט זיך אָבער דער-וואָרט. עס האט אָנגעקריקט דער ערב ראש השנה, ירחמיאל מאיר איז געווען דער ערשטער אין דער שוהל צו זכור-ברית, קיים זיך דערוואָרט ביז מ'האַט געענדיגט דאס דאָווענען. דער רב מיט די צוויי דינים האבען זיך אנדער-געזעצט מאַכען א התרת-נדרים אַלע בעלי-בתים פון דער שטאָט, דא איז אויך צוגעגאנגען צום ב"ד ירחמיאל מאיר, און אויסברעכענדיג מיט א גרויס געוויין האט ער געוואגט דעם התרת-נדרים.

באַלד נאָכ'ן דאָווענען האט מען גע-זעהען ירחמיאל מאיר'ן שטעהען פאַר דער טורמע מיט א טעפּעל עסען אין דער האַנד, וואָרטענדיג אויף א „ווי-דענע“.

אויף אַנ'אונלעגאַלע פּערזאָנלונג. א שרעק און ציטערניש האט אָנגע-כאַפּט ירחמיאל מאיר'ן, הערענדיג די דאָזיגע שרעקליכע בשרה, ער איז געלאָפּען פון דער פּאַליציי צום פּראָ-קוראַר, געזוכט שתדלנות דורך אַלע וויינע בעקאָנטע, געשריגען מ'זאָל איהם אַבגעבען זיין איינציגע טאָכטער, דאס אָפּעל פון אויג, עס האט איהם אָבער גארנישט געהאַלפּען, איבעראַל האט ער געקומען די זעלבע תשובה, אז זיין טאָכטער איז א מיטגליד פון א גע-היימע-אַרגאַניזאַציע, וואס איהר ציעל איז צו ענדערן די אָרדנונג פון דער מלוכה, דעריבער מוז זי בעשטראָפּט ווערען, דאס איינציגע, וואס ירחמיאל מאיר האט אויסגע'פּוועלט'ט, אז עס איז איהם ערלויבט צו האבען צוויי מאָל אין דער וואָך א „ווידעניע“ ווי אויך אריינצושליסן זיין טאָכטער עסען.

פונקטליך האט דער אומגליקליכער פאטער אַבגעהיטען די „ווידעניעס“, נאָך א שעה פאַר דער צייט האט ער שוין געוואָרט ביי דער טורמע, בכדי זיך צו קענען זעהען מיט זיין איינציג ליבע קינד. אריינגעשיקט איהר פון טיערסטען און בעסטען, אויסגעגעבען גרויסע געלד-סומען אויף אַרדוואָקאַטען, נישט קאָרגענדיג פאַר איהר דאס מינ-דעסטע.

צע ציוניסטישע און נאַציאָנאַל-טרייע בעוועגונג אין יעדער שטאָט און שטעטלע. יעדער יוד, יעדעס יודישע הויז האָפּען זיין שותפים צו דעם גרוי-טען בעפרייאונגס-ווערק אין ארץ-ישראל. דער אויסערגעווענהליכער וואוקס פון אונזער בנין קאָן זיך, מעהר נישט בעפרייגען מיט קליינע נדבות פון א טייל פונ'ם פּאָלן.

ארץ-ישראל איז שוין נישט מעהר דער קנין פון טרוימער אָרער א האפ-נונג אויף דער ווייטער צוקונפט-ס'איז שוין אַ לעבענס-אינטערעס פון יעדען איינצעלנעם פון אונז, אז די פּערזוויר-קליכונג פונ'ם ציוניזם אין ארץ-ישראל זאָל ווערען א געשעהענער פאקט אין די נאָכקונפֿט יאהרען.

די תשרי-אקציע פאר'ן קרן-קימת איז דער רוף צו א גרויסער אנשטרענגונג פאַר דער נאַציאָנאַלער זעלבסטהילף, איז א פאָדערונג צו א אויסערגעווענה-ליכער ממשות'דיגער טהאַט פאַר אונז-זער בעפרייאונג.

פ. ר.

גרויסע צרות האט ירחמיאל מאיר דער אייזען-סוחר אויסצושטעהן פון זיין בתי-יחידה בילע-גענערלי. נישט וועניג האט ער פון איהר געליטען אַלס קינד: אָפּט געקערענקט, געמאַזעלט, געפאַקט א. א. וי, ירחמיאל מאיר האט נישט געשלאָעוועט קיין געלד אויף דאָק-טוירים, געוואַכט איבער זיין קראַנק קינד טאג און נאָכט, ביז זי איז צו-ריקגעקומען צום פולען געזונד. דער-נאָך האט זיך ווידער אָנגעהויבען א סדרה שולען: ביילע גענערלי האט דווקא געוואַלט לערנען אין גימנאזיום, וואס עס איז געווען ע'ל אפ'ו וחמתו פון פרומען פאָטער, דאָך אָבער האט ירחמיאל מאיר פּערבויגען זיין דעה פאַר'ן רצון פון ביילע גענערליען און נאָך פיעל שתדלנות איז איהם געלונ-גען זיין טאָכטער אריינצוברענגען אין גימנאזיום, וואו נישט יעדער האט דער-צו א זכית; געצאָלט צו דער צייט דעם שכר-לימוד און נאָך עטליכע יאהר, האט זי געענדיגט די שולע מיט אַנ-אויסצייכנונג.

דאָ אָבער הויבען זיך ערשט אַן זיינע צרות. אין א שעהנעם העלען טאג איז מען געקומען זאגען ירחמיאל מאיר'ן, אז זיין בתי-יחידה איז אַרעס-טירט געוואָרען צוזאמען מיט א גרופע מיידלעך, וועלכע האבען זיך געפונען

עליה, געבויט אויף געזונדע יסודות. דאס הויפט-דירעקטאָריום פון קרן-קימת האט בעשלאָסען צו זאַמלען אין די קומענדע 2 יאהר א מיליאָן פונט, כדי צו ערשטערען בעדייטענדר גייע שטחים באַדען. דאס פּוילישע יודענטום וועט דאָרפֿען צווייפּערענגען אויפ'ן גרונד פון דעם בעשלוס א מיליאָן זלאָ-טעס, פון וועלכע א דריטעל האט זיך מתחייב געווען צו זאַמלען די „מחלקת ההודים“ צווישען דעם רעליגיעזען יו-דענטום.

פּוילען איז דאס לאַנד פון דער גרעסטער מאַסען-עליה און דעריבער דאָרף דאָ פיעל געזאָרגט ווערען ווע-גען נאַציאָנאַלען באַדען פאַר די נייע עוילע, וועלכע שטראָמען פון דאָנערן יאהר יעהרליך אין די צעהנדליגער טויזענדער אין אונזער אַלס-ניי-לאַנד. צו דער היי-ידיעהיגער תשרי-אקציע, וועלכע דאָרף אריינברענגען, ווי גע-וועהנליך, א דריטעל פונ'ם יאהר קאַנ-טיגענט פון יעדער שטאָט און שטעט-טעל, דאָרף מאַפּליזירט ווערען די גאַנ-טע

באָדען-אויסלייז אין ארץ-ישראל און אין א פערצווייגטער לאַנדווירטשאַפּ-טליכער קאָלאָניזאַציע.

דער חורבן פון די יודען אין היט-לער-דייטשלאַנד, דער הונגער מצב פון דער יודישער בעפעלקערונג אין מזרח-אייראָפּא און די האַפּטונגסלאַזיקייט פון די יודישע מאַסען אין דער גאַנצער וועלט זענען מחייב צו א פערשטאַרק-טען טעמפּאָ אינ'ם ארץ-ישראל-אויפבוי, וועלכער דאָרף זיין פערבונדען קודם-כל מיט דער שאַפונג פון א גרויסען נאַציאָנאַלען באַדען-רעזערוו אין ארץ-ישראל.

און וועגען דעם טאָקע איז געהערט געוואָרען פון דער טריבונע פון דער העכסטער יודישער רעפּרעזענטאַטיו-פונ'ם ציוניסטישען קאָנגרעס אין לו-צערן—דער פּאָלענדיגער בעשלוס:

„דער קאָנגרעס שטעלט-פּעסט מיט טיפּער זאָרג, אז דער באָדען-אויס-לייז געפינט זיך ווייט הינטערשטע-לייז צו דעם וואוקס פון דער עליה. דער קאָנגרעס זעהט אין דער דא-זיגער דיספּאָזאַציע א גרויסע געפאַהר פאַר דער געזונדקייט און געשטאַל-טונג פון דער יודישער נאַציאָנאַלער היים און ווענדעט זיך מיט א רוף צום יודישען פּאָלן נישט צו שפּאַ-רען קיין אַנטערענגונג און צו ער-מעגליכען א גרויסע פּערברייטערונג אין דעם לאַנדווירטשאַפּטליכען ישוב סיי דורך ערווערפען באַדען פאַר דער נייער קאָלאָניזאַציע און סיי דורך פּערגרעסערען די אויפגאַהמ-מעגליכקייט פון די עקזיסטירענדע לאַנדווירטשאַפּטליכע ישובים.“

פון לוצערן איז געקומען דער רוף צו אַנ'איינהייטליכער שעפּפּערישער טהאַט פון אַלע ציוניסטישע פּאַרטייען און גרופען. דאס שאַפּט די זיכערקייט און גלויבען ביים יודישען פּאָלן אין דעם, אז מיט געמיינזאַמען ווילען ווע-לען בעווייסיגט ווערען פיעל אויסער-ליכע שוועריגקייטען אויף אונזער בע-פרייאונג וועג און דער מאַציאנא-לער בנין אין א"י וועט אויפגעשטעלט ווערען אין דער נישט ווייטער צו-קונפט.

די ציוניסטישע מחנה און דאס גאַנ-צע יודישע פּאָלן זענען דעריבער יעצט מעהר ווי תמיד מחייב צו שאַפּען די נויטיגע געלד-מיטלען פאַר דעם באַדען-אויסלייז אין ארץ-ישראל, וועלכער וועט ערשעגליכען א פערשנעלערטע מאַסען-

אזוי האט קורץ און אויסשעפּענד פאַרמולירט דער 19-טער ציוניסטישער קאָנגרעס די גרונד-סיבה פון אונזערע יודישע צרות און דורות-לאנגער מאר-טיראָנאָיע.

דער לוצערנער קאָנגרעס האט מיט א בעזונדערער אויפמערקזאַמקייט בע-טראַכט דעם באַדען-פּראָבלעם פון דער ציוניסטישער בעוועגונג.

דער יעצטיגער מצב אין ארץ-ישראל, ביי וועלכען די אַלץ-שטייגענדע עליה שטראַמט בעיקר אין שטאָדט, איז פול מיט גרויסע סכנות פאַר אונזער וויי-טעדריגער ענטוויקלונג אין לאַנד און פאַר דער קינסטיגער עליה בכלל.

דער איבערגעוויכט פון שטאָדט-אי-בער'ן דאָרף איז אַנ'אונגערמאַלע-ער-שיינונג אינ'ם ווירטשאַפּטליכען געבוי פונ'ם לאַנד און גראַבט-אונטער דעם יסוד פון אונזער ציוניסטישער פּער-ווירקליכונג.

די יודישע באַדענלאַזיקייט האט גורם געווען צו אַלע שווערע, ממש גרויזאמע ערלעבנישען פון אונזער שווערען פּאָלן אין דער וועלט.

מ'פּערזעסט ביי אונז אַפּט, אז די ציוניסטישע וועלט-אנשוואונג איז בא-זירט קודם-כל אויפ'ן געדאַנק פון דער סאַציאַלער אומשיכטונג פונ'ם פּאָלן און איבערגאַנג פון שטאָדטישע פּראָפּעסיס צו א געזונדערן, פּערוואַרצטען און שעפּפּערישען לעבען אין דאָרף. אָבער נישט נאָר צוליב די דאָזיגע אידעאָלאָ-גישע טעמים, נאָר נישט וועניגער צו-לייב דער ווירטשאַפּטליכער זיכערקייט פונ'ם ארץ-ישראל-ישוב און מעגליכקיי-טען פון א ווייטערדיגער עליה, איז די באַדען-פּראָנע געוואָרען די עיקר-זאָרג פון דער ציוניסטישער בעוועגונג.

ס'איז ענוג צו דערמאנען, אז אין פּערלויף פון די לעצטע 4 יאהר איז די יודישע בעפעלקערונג אין א"י גע-שטיגען פון 17 פּראָצ. אויף 26 פּראָצ. אָבער דער יודישער באַדען-פּעוויץ האט זיך אין דער זעלבער צייט פּערגרע-טערט סך-הכל פון 5 פּראָצ. אויף 5.6 פּראָצ.

ווען די דעלעגאַטען פון ציון. קאָנ-גרעס האבען אויסגעהערט די דאָזיגע פּאַסאַלע ציפּערן, וועלכע ס'האט אי-בערגעגעבען מ. מ. אויסשקין, האט זיך פאַר זיי ענטפּלעקט דער קריטישער צושטאַנד פון אונזער ארץ-ישראל אויט. בוי און ס'איז קלאָר געוואָרען, אז די איינציגע מעגליכע רעטונג אין דעם פאַל בעשטעהט אין א פערשנעלערטען

וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

תכלה שנה.

עס ענדיגט זיך אַ טרויעריג ביטער יאהר, פול מיט וועהטגענען אין צרות. אונזער לעבען איז די לעצטע יאה-רען נישט געווען זיס, פון צייט צו צייט האָבען מיר אויסגעלעבט פּער-שידענע גזירות אין ענוים. זינט אָבער היסטער איז געקומען צו זער מאַכט און אַרויסגעגעבען אַ לאַזונג: להשמיר להרוג — איז אונזער לאַנד געוואָרען טויזענד מאל עריגער, ווייל די אַנטמיס-מיטען פון דער גאַנצער וועלט האבען אויסגעהויבען די קעפּ און ווילען אונז וועה טהון.

מאָכען אַ סך הכול פון אונזערע צרות פון יאהר תרצ"ה, וואָלט די אונ-טערשטע שורה געווען אַ זעהר ביטע-רע, און דאָס וואָלט געוועקט אין אונז טרויעריגע געדאַנקען אויף דער צוקונפט. אונזער הימלע איז שטאַרק פּערוואַל-קענט און מיט פחד קוקען מיר אויף דעם, וואס ס'קאָן נאָך נאָכקומען.

אויך מיר, טשענסטאָכאָוער יודען, לע-בען איבער טעג פון שרעק און פחד. אונזער לעבען איז פּעכעט ווי הפּך, יעדער כוליאָנע מאַכט זיך איבער אונז לוסטיג און ווען ס'וויילט זיך איהם, שלאַנט ער און צומיזיק'ט אונזערע אברים.

דער וועהטאָנ איז גרויס. מיר ווע-רען נישט בלויז פּויעש געשעדיגט, נאָר אויך מאַראַליש דעפּרעסירט. און עס ווילט זיך אויסשרייען הויך אויפ'ן קויל, אַז דאָס געשריי זאָל דערהערט ווערען אין דער גאנצער וועלט אַזוי, אַז אַלע-דער וועהטאָנ איז גרויס. מיר ווע-רען נישט בלויז פּויעש געשעדיגט, נאָר אויך מאַראַליש דעפּרעסירט. און עס ווילט זיך אויסשרייען הויך אויפ'ן קויל, אַז דאָס געשריי זאָל דערהערט ווערען אין דער גאנצער וועלט אַזוי, אַז אַלע-

שטאַנד אָבצוטהון. אַ שוידער נעמט אַדורך, ווען מען קוקט אַריין אין די אויסגעהאַקטע פּענ-טשער, יעדער אַרענטליכער קריסט בע-האַלט די אויגען, ווען ער געהט אַדורך די ווארשאווער גאַס. ער שמעט זיך פאַר די דאָזיגע ווילדע ברואים, וועל-כע בענעהן אַזעלכע געמיינהייטען און רופט זיך אַן ברידער.

די דאָזיגע, אויסגעבראַכענע שויערן מאַהנען גערעכטיגקייט, זיי אַפּעלירען צום געוויסען פון דער מענשהייט, זיי דערצעהלען וועגען די עולות, וואָס ווע-רען אָבגעטהון. זיי זענען ווי לעבעדיגע עדות.

די לעצטע גרונטען פון די פּענסיאָ-נאַטען.

נישט אַלעס קאָן מען אויסשעפּען, וואָס קומט פאַר אויף די זומער-וואוי-נונגען בכלל און אין די פּערשידענע פּענסיאָנאַטע פּערט.

דאָס מאל וועל איך אייך איבערגע-בען אַ לעצטען גרוס פון דער אַלשטי-גער זומער-רעזידענץ און איבערהויפט וועגען אַ געשעהעניש, וואָס האָט דאָרט פאַסירט אין די פּענסיאָנאַטען.

דעם דאָזיגען גרוס האָט מיר דער-צעהלט אַ גאַסע, וואָס איז ערשט די וואָך געקומען צו פּהאָרען פון אַנ'אל-שטיגער פּענסיאָנאַט.

אין אַלשטיין ווענען פּערהאנגען פאַל-גענדע יודישע פּענסיאָנאַטען: (1) „פינט-שע-נאָט“ — אויפ'ן נאָמען פון זיין בעל-הבית, וועלכער הייסט פינטשע, (2) „שוכן-עד“ פּענסיאָנאַט — אויפ'ן נאָ-מען פון איהר בעל-הבית'טע, וועלכע איז די שוחט'ען, און נומער 3 — אַנ'-ערשטקלאַסיגער פּענסיאָנאַט, וואָס איז

פּרעניזות, וואס אונזערע שונאים טהוען אינז אַן, און נאָך מעהר די צרות, וואס מיר טהוען זיך אַליין אַן. זאל שוין זיין דער אמת'ער תכלה שנה וקל-לותיה.

ווי לעבעדיגע עדות...

אין דער ווארשאווער גאס זענען דורך כוליאָנעס אויסגעהאַקט געוואָרען אַ פאַר הינדערט יודישע שויערן. דאָס האָט געזאָלט זיין אַ נקמה-אַקט געגען דעם, וואָס אַ פּערדער איז ערמאָרדעט געוואָרען.

מילא, אַז ווען איין יוד זינדיגט, ווערען אַלע יודען פּעשטראָפּט — איז שוין אַנ'אלטער כלל, און מיר ווילען וועגען דעם נישט רעדען. אונז געהט נאָר אין דעם, וואָס אַ גאַנצע וואָך זענען די דאָזיגע שויערן נישט צוריק אַריינגעמאַכט געוואָרען. נאָר זיי זענען געבליבען אויסגעהאַקט.

די דאָזיגע אויסגעשלאָגענע שויערן האָבען געמאַכט דעם איינדרוק פון אויסגערויטענע אויגען, וועלכע קוקען מיט זייערע לעכער אין חלל און שרייען אין דער וועלט אַריין: פּאַרוואָס? פאַר ווען?

די גלעזער, וועלכע קוקען אפּשר אַרויס אויף אַזאַ געלענעהייט, האָבען דאָסמאַל אפילו נישט אָנגעבאַטען אַריי-צומאַכען די שויערן, פיהלענדיג, אַז דאָ איז געטהון געוואָרען אַ גרויסע עולה, וואָס קאָן נישט אַזוי שנעל פּער-ריכטען ווערען...

זאָלען די דאָזיגע אויסגעבראַכענע שויערן זיין לעבעדיגע עדות פון דער שאַנד פון 20-טען יאהר-הונדערט. זאָ-לען זיי שרייען פאַר וועהטאָנ און חרפה, וואס דער מין מענט איז אומ-

פאַר די פייער לייט.

האָט אין „שוכן-עד“ פּענסיאָנאַט בע-וויליגט צו עסען מיטגאָר אַ חשוּב'ער גאסט, אַ שניר פּין אַ היגען רבי'ן, וועלכער איז היינט רב אין אַ פּראָ-ווינק-שטאָדט. אַט דער דאָזיגער גאסט האָט זיך מיטגעבראַכט פון דערהיים געשיר, ווי גאַפּעל-מעסער און לעפּיל.

איינמאל, ווען זי איז צוריקגעגאַנגען מיט איהרע קינדערלעך פון מיטגאָ, איז זי צופעליג אַדורך דעם „פינטשע-נאָט“, וואו זי האט זיך אָבגעשטעלט מיט אַ בעקאַנטע אַ ביסעל שמועסען. דערווייל האָט זי אַוועקגעלייגט דאס ביסעל גע-שיר אויף אַ דערנעבען שטעהענדיגע באַנק, און איהרס אַ קליין יוגעל האט דאס אויסגעטראָגען. ווייל, ווי דעם רבינ'ס שניר האָט שפּעטער דערוועהן, אַז דאָס געשיר איז פּערשוואונדען.

האט זי געמאַכט אַ געוואָלד, אַז נישט אַנדערש, נאָר דער אייגענטימער אָדער די געסט פון „פינטשע-נאָט“ האָבען עס איהר צוגעגנב'עט. באַלד איז אַנ-געקומען פּאַליציי, וועלכע האָט בע-לאָגערט דעם „פינטשע-נאָט“, קיינעם נישט אַרויסגעלאָזט און אַלע געסט, סיי זכרים און סיי נקבות, האט מען רעוויזירט און נאָטירליך גאָר נישט געפונען.

נאָך 2 שעה זיין פּערהאַלטען איז געקומען צו לויפּען דאס קליינע יונ-געלע מיט די פאות און דערצעהלט, אַז ער האט דאס אַהיימגעטראָגען דאס געשיר, ערשט דאמאַלס זענען די אַרעסטאַנטען פריי געוואָרען פון אַרעסט „אין פינטשע-נאָט“.

מיינט איהר דאך אורדאי — פּערענ-דיגט איהר דערצעהלונג די אַלשטיגער

פ. בלומענקראנץ

אין מינוטען פון חשבון הנפש

ג.

בלאנדזשענישען.

וואס איז דער זין פון אונזער לע- בען, דער זין און קיום פון אלע בע- שעפנישען בכלל?

„יעדער, וואס געפינט א תשובה אויף דער דאזיגער פראגע איז א רעליגיע- זער מענטש. דער לעזער פרגעט אבער: צי האט אין אלגעמיין א זין צו שטע- לען אנהאלטענע פראגע? ענטפער איך דערויף: דער, וואס פערקוקט זיך אויף זיין אייגענעם קיום און קיום פון זיינע נאנטע ווי אויף א פראצעס, וואס איז בערויבט פון יעדען זין, איז ער נישט נאר אומגליקליך, נאר אויך נישט פעהיג צום לעבען“ (איינשטיין „מין בילד וועגען דער וועלט“).

דער שכל פון לעבען!
ווען ס'וואלט אנומעלט איינגעפאלען עמיצען פון די „גרוכלער“ ארויסצו- געהן אין גאס, אזוי, אין א פראקטישן מיטוואך, ווען אלץ שטייט, לויפט, יאגט און א פרגעטן שוין?

— בן-אדם, וואס לויפט? צי האט דיין שטיינער עפס א ציעל א להבאדיגען? וואלט דער פערקאכטער בן-אדם געציגען די אקסלען, אבגע- שאקלט זיך מיט פחד און ענטלויפענ- דיג א ברום געטהון?

— עפס א חסר-דעה, א קשיא פון א משוגענעם: קבה טובעת מזונות, לויפט מען, מ'דארף צאהלען דירה-געלד, שמי- עט מען...

און דאך, ביים זעלבען יוד גופא, אהיימקומענדיג פערמאכטער און פער- ביטערט, הויבט אן א געדאנק פון מרידה אויפטייען. ער דערוועהט עפס פלוצים דאס נישטיגקייט פון זיין שמי- עריי און אויף זיין פשוט'ען לשון בע- קלאגט ער זיך:

— מ'שטיינענצואגט, מ'האט א סך פון לויפען: הארעוועט, הארעוועט און גארנישט. ס'האט אזא טעם ווי דאס נאנצע לעבען...

וואס איז געשעהן מיט'ן דאזיגען אלץ-פערליבענעמענדיגען יוד? צי הויבט ער אויך אן קלערען וועגען תכלית? יא און ניין.

אונטערן איינפלוס פון פערביטערט- קייט, פון זיין מוטשעריי הויבט אן א געדאנק וועגען „ענדע-ציעל“ צו דער- וועקען זיך ביי איהם.

אבער ער בלייבט נאר אויף און פער- שוואנדט, ווארעם דער תירוץ איז דאך

פערטאגאנטישטעק — אז די פייער דא- מע האט עמיצען פון די, וועלכע זי האט אומזיסט הושר געווען אין א גנבה און זיי פעררויבט 2 שעה פער- זענליכע פרייהייט, איבערגעבעטען א האט איהר א טעות, א נעכטיגער טאג. ווי-נאר ס'איז געפונען געווארען דאס געשיר, איז זי זיך אהיימגעגאנגען ווי קיינמאל גארנישט.

אט פאר אזא האנדלונג דארף זי כאטש בעשריבען ווערען אין דער ציי- טונג — געזענעט זיך מיט מיר מיין אינפארמאטאריין.

ס'איז נאך נישט אזוי שלעכט...

מען האלט אין איין שרייען, אז דער עולם ווערט פרייער, אפיקורסים, פריי- דעקער א. א. וו. וועל איך ווייזען, אז דאס איז א סך איבערשריבען. כ'רעד שוין נישט פון דער אלט- שטאנדט, דאָרט זענען דאך בעת די ימים-נוראים די שוהלע, בתי מדרשים און מנינים איבערפולט ביז די ברענען. נאָר אפילו דא אין די אלצען, ביי די „אריסטאקראטען“, דאווענט מען אויך געשמאק, אזוי אז ס'איז נישטא קיין איין הויז, וואו עס זאל נישט זיין איי- געארדענט א שוהל אָדער א מנין אויף די ימים-נוראים.

נעמען מיר די ערשטע אלצע. נומער 4 איז א שוהל, נומער 6 א שטיבלע, נומער 8 א שטיבלע און א מנין, נומער 10 קאנקורירען צווישען זיך די „מזרחי“ מיט די ציוניסטען; ביידע אָרדנען איין מנינים, נומער 12, ביי די האנדווער- קער, דאווענט מען אויך. דאן נומער 1 איז א שוהל, נומער 7 א מנין, נו- מער 9 א מנין א. א. וו. אויך אין דער צווייטער אלצע זענען פעהאנען

וואס בעווייזט זיך אין דער נאטור.

און אויפ'ן זעלבען אָרט:

„דאס בעוואוסטזיין, אז ס'עקזיסטירט עפס וואס איז פאר אונז נישט בע- גרייפבאר, וועלכעס איז אַנ'ענטפערקונג פון דער טיפפסטער קלוגשאפט און פערבליפענדיגער שענקייט, צוטריטליך פאר אונזער שכל נור אין איהר ער- שטער פאָרם, דאָס דאָזיגע בעוואוסט- זיין און דערפיהלונגס-פעהיגקייט בע- שטימט וועגען אמת'ער רעליגיאַז- טעט, און אינ'ם זין געהער איך צו די טיפף-רעליגיאַזע מצענען“.

יא, גוט, וואס טהון אָבער מענשען יונגע, די ערשטע טריט-מאכענדיגע, נישט פעהיגע צו איינשטיינ'ס דער- הויבענע רעליגיאַזטעט? ווי פיהלען זיך מענשען פשוט וואס ווילען וויסען נאך וואס זיי לעבען, און זענען נישט אומשטאנד צו פערלייגען זיך מיט'ן אין-סוף, ווי דער גרויסער איינשטיין, זענען נישט ביכולת צו בענעמען די פערבליגען פון דער וועלט און איה- רע סודות אלס „ציעל“ פאר זייער קיום און קאמף?

בלאנדזשענישען יונגע מענשען, געהען אויף פערשידענע זייטען-וועגען, כאַפען זיך אן אין פטיידע-אידען, קעמפן פאר פאלשע אידעאלען, כדי דאס לע- בען זאל זיך נישט ענטפערקען-אין זיין מאוס'ער נאָקעטייט...

אויב ביי אנדערע פעלקער איז אמונה נישט געווען אין די לעצטע יאהר-הונ- דערטער ציוניפגעוואקסען שטארק מיט'ן לעבען, און א יונגער מענטש האט גע- האט פערשידענע געביטען-גוטע צו שלעכטע-אויסצולעבען זיך, איז דאס לעבען פון דער יוד, יונגער אין גרוי- סען רוב געווען-ביז א צייט צוריק געקניפט און געבונדען מיט אמונה, מיט'ן גלויבען אין זיין אלטער פאָרם.

די דאָזיגע יונגע מענשען זענען פון דעם אַוועק און נישט האָבענדיג די מעגליכקייט אויסצולעבען זיך עולם- הוואדיג, ווי די יונגער פון די אנדערע אומות-העולם, זענען זיי געבליבען קרה מכאן וקרה מכאן.

פון דאָנען דער דראַנג אפשר צו גרייטקייט אַנצוכאָפּען זיך אן די מאָדנע שבמאָדנע לאַזונגען; פונדאָנען מעגליך דער בייפאל פון רעכטע, עקסטראווא- גאנטישע אידעען און דעם בענער נאָך עמיצען, וואס זאל מיהרען, ווייזען, לערנען און דער עיקר-בעפענהלען...

שטעלט זיך א קשיא, א ביטערע? וואס וועט זיין דער סוף פון מיל- יאָנען יונגע מענשען, וואס געפינען

גלאַנצט דער צערעמאָניאַל-מייסטער ר' שמואל ניצמיראווסקי.

אויך דער צווייטער טייל — דער מוזיקאליש-וואַקאָלישער — איז אַדורך נאָך מיט חסד, פּרל. ניצמיראווסקא — אויפ'ן קלאַוויר און אונזער ר' וועלווילי שמידט האָט געזינגען צוויי שעהענע זידלעך. אלץ פּיין און גוט אָבער, וואָרט נאָר, אויב ס'איז דאָ אַנאָבער מוז מען הערען וואָס דער אָבער לאָזט מיך הערען.

אלוץ מיינע בעמערקונגען:

(1) איך האלט, אז די אַרגאַניזאַציע איז געווען אַ שלעכטע. ס'איז נישט געווען ווער עס זאל אַרבייטען. אַט, למשל, האבען זיי אַרויסגעגעבען אַ פּיינעם זשורנאַל לכבוד דעם 20-יעהרי- גען יובל פון דער יודישער ספּאָרט- בעוועגונג אין שטאָרט. איז די גאַנצע אַרבייט געלעגען אויף איין איינציגער פּערזאָן. (2) עס פרעגט זיך אַ פּראָגע, פאַרוואָס האָט מען אויך נישט געמאכט קיין יודישע איינלאַדונגען. אויך האָט מען נישט געהערט קיין איין יודיש וואָרט אויף דער אָקאָדעמיע. (3) האט מען פערבעטען אַריינצוקלאַפען גענעל אין פּאָהן נור אַזעלכע, וועלכע האבען געקענט בעצאָהלען אַ פאַר זלאָטעס. כאַטש יענע האבען אין משך פון די גאַנצע 20 יאהר נישט נאָר נישט אונ- טערשטיצט דעם ספּאָרט גאָר אויך פון איהם געלאַכט. היינט אָבער ווען מען קאן בעקומען אַ ביסעל כבוד זענען זיי דאָ. דאָנעגען זענען נישט געווען אַזעל- כע, וועלכע האבען אַ סך אַוועקגעגע- בען פאַר דער פּיוזשער ערציהונג פון דער יודישער יונגענד אין שטענשאַ- כאַו און נאָר דערפאַר, ווייל זיי האָ-

אפּל. אַדוו. י. קרוזשעפיצקי.

וועלכע אויסגאבען ווערען אַראָפּגערעכענט פון די הכנסות?

אין פּירינגען אַרטיקל האָבען מיר פּעסטגעשטעלט, אז פון ברוטא-איינ- קומפּט („פּושיכוד“) ווערען אַראָפּגערע- כענט די ערווערונגס און פּערויכע- רונגס-קאָסטען פון „פּושיכוד“ ווי אויך אַלערליי שטייער-אויסגאַבען און פּראָ- צענטער פון חובות.

היינט ווילען מיר גענוי ערקלערען וועלכע אויסגאַבען ס'ווערען אַרומגע- נומען דורך דעם בעגריף „ערווערונגס און פּערויכענע-קאָסטען“.

אין אַלגעמיין זענען דאָס אויסגאַ- בען, וועלכע זענען פּערבונדען מיט'ן נאָרמאַלען פיהרען די אונטער- נעמונג, נעמליך:

(1) קאָסטען פון דערהאַלטען דעם לאָקאַל פון דער אונטערנעהמונג און זיין אינעווייניגסטע איינאָרדנונג אין אַ געהעריגען צושטאַנד און אָרדנונג.

דאָנעגען אויסגאַבען אויף צו פּערבריי- טערען און פּערגרעסערען די אונטער- נעמונג: צום ביישפּיל אויף צו בויען אַ נייעם סקלאַד צום געשעפט ווערען נישט אַראָפּגערעכענט פון „פּושיכוד“, ווייל דאָס זענען נישט קיין אויסגאַ- בען, וועלכע זענען פּערבונדען מיט דער נאָרמאַלער פיהרונג פון געשעפט.

(2) דירה-געלד פאַר'ן לאָקאַל פון דער אונטערנעהמונג (נישט פון דער פּרויזשט-וואוינונג);

(3) בעהייצונג און בעלייכטונגס- קאָסטען פון דער אונטערנעהמונג;

(4) אַסעקוראַציע-קאָסטען פון דער אונטערנעהמונג;

(5) אַ געוויסער פּראָצענט אויף נישט קיין בעפרידיגונג אין אַלטען און האבען נישט קיין אחוזה אין אַרומיגען, וואו מ'קלאַפט זיי ע'פי רוב איבער די הענד?

דערווייל זוכען די דאָזיגע מיליאָנען יונגע מענשען-יודען, נישטערען און בלאַנדזשען. אָבער איין זאך ווייסט אָדער פיהלט די דאָזיגע ברויזענדיגע, פול מיט לעבענס-כח יונגע מאַסע, אַז אויפ'ן קיום טאָר מען נישט קוקען ווי אויף אַ זינלאָזען פּראָצעס, „ווייל דער דאָזיגער איז נישט נור אומגליקליך, נור אויך נישט פעהיג צום לעבען“...

און אפשר וועט פון איצטיגען כאַאָס אַרויסקומען עפּס לייכטענדיגעס, ווארעם אויך די וועלט, די גוטע, די בראשית'דיגע איז דאך פון תהו-והוה בעשאַפּען געווארען!

בען אפשר נישט געקאנט געבען קיין געלד, האָט מען אין זיי איצט פּערגע- סען.

און (ד) פאַרוואָס זאגט מיר רבותי, האט מען צו דעם גרויסען יום-טוב נישט איינגעלאָרען דעם ה' אפרים שמאָרגאָד. דאכט זיך, אז אייער יום- טוב האט איהר אַ סך צו פּערדאָנען אַט דעם יודען שמאָרגאָד, ווען נישט ער, דאָכט זיך, וואלט איהר נישט גע- האָט איצט וואָס צו בעווייזען...

דאן מיינע פריינד פארוואס זאגט מיר האט איהר — אָבער איך וויל נישט מעהר קריטיקירען. דער עיקר ברידער- לעך איז, וואס איהר האט בעת דעם יום-טוב געמאכט גרויסע פעהלערן, וואס איהר דארפט אין דער צוקינפט זיך בעמיהען אויסצומיידען, ווייל אזא געזעלשאפט, ווי עס איז „מכבי“ טאָר זיך נישט קאָמפּראָמיטירען.

ועל כולם, וויל אני הקטן אייך וויי- שען, אז איהר זאָלט זיך אַנדערע 20 יאהר אינסונצען פאר דער פיוזשער און גייסטיגער ענטוויקלונג פון די יודישע יוגענד און אז איהר זאָלט אויך נישט אַריינפאַלען אין די אַרעמס פון אַסימי- לאַציע, נאָר ווערט זיין צו טראגען דעם נאָמען „מכבי“.

טרפה'נע פיטלינג'ס.

מען מאכט אונז אויפמערקזאם, אז אַ רייה יודישע סוחרים ברענגען צו פיהרען אין שטאָרט אריין פיטלינגעס פון דייטשלאַנד, וועלכע ווערען פער- קויפט דער יודישער בעפעלקערונג, וואס האט נישט קיין אהנונג, אז זיי קומען פון היטלער-לאַנד.

משל למה הדבר דומה צו די גענו- רות?

לער, וועלכע פערקויפען געשאכטענע גענו און די קויפער מיינען, אז דאס האט געשאכטען א פשר'ער שוחט, דערווייל איז עס גאר נבלות. אזוי איז אויך מיט די פיטלינגעס.

טהווען מיר אונזער פליכט און דער- צעהלען, אז מען פערקויפט טריפה'נע פיטלינגעס.

די מהומה אויפ'ן בית-עולם.

שווער צו זיין אַ יוד און נישט בלויז אין שטאָרט, נאר אפילו ווען מען געהט אויפ'ן בית-עולם איז מען נישט זיכער מיט'ן לעבען.

פּערגאַנגענעם זונטאג זענען כולל-גא- נעס בעפאלען די קבר-אבות געהער און זיי געשלאָגען מכת-רצח. האָבען זיי דערפאַר מורא-געהאַט צו פאָהרען אויף די פוהרלעך, און די יודישע בעלי- עגלות, וועלכע קוקען אויף דעם פער- דינסט אַרויס אַ גאַנץ יאהר זענען גע- פליבען מיט גארנישט, ווייל אַלע האָ- בען זיך געשטופט אין די אויטאָס אַריין און די איבריגע האבען זיך אַב- געהאַלטען אינגאַנצען פון פּאָהרען.

ווען די ערשטע צושלאָגענע זענען געקומען אויפ'ן בית-עולם איז געווא- רען אַ שרעקליכע בהלה. פון איין זייט האָבען אָנגעהויבען שרייען די בית- עולם-בעזוכער, פון דער צווייטער זייט ווידער האבען געליארמט די הויזדער- טער אַרימ-לייט, וועלכע האבען זיך געקריגט צוילייב די נדבות. די שטימען האבען זיך אויסגעמישט און עס איז געווען אַ סימפאָנישער אַרקעסטער, אז דאס בלוט איז פערקיהלט געווארען אין די אָדערען...

לריתן.

והיי מעשה הצדקה שלם.

צווישען די פיעל צדקה-אָנשטאַלעטן, וואס די היגע יודישע בעפעלקערונג האט געשטעלט, צייכענט זיך אויס די חברה „תומכי עניים“, וואס איהר ציעל איז צו העלפן מיט ברויט דעם אַרמען הונגעריגען יוד, וואס האט נישט מיט וואס דעם טאָג צו איבערלעבען.

לעצטענס אָבער לעבט די חברה איבער א גרויסען קריזיס. א גרויסע צאָהל יודען הערען נישט דעם רוף פון די גוט-שבת-יודעלעך און געבען נישט זייערע נדבות, דאָנערען אבער די צאָהל מקבלים מעהרט זיך פון טאָג צו טאָג, אַזוי, אַז פיעל אַרמעלייט, וואס וואַרטען אויף דעם שבת צו בעקומען זייער איינציגע הילף פאר דער גאַנצער וואך, מוזען אוועקטעהן מיט גאַרנישט.

טשענסטאָנאָוער יודען! דער גורל פון עטליכע הונדערט אַרמעלייט געפינט זיך אין אייערע הענד! אויף איין ליגט דער חוב צו אונטערשטיצען די חברה „תומכי עניים“, ענטפונגענצוקומען מיט אייערע נדבות די זאמלער, בכדי נישט צו טראָגען אויף אייער געוויסען דאס לעבען פון הונדערטער יודישע פאמיליעס!

ובזכות זה וועט איהר האבען א חתימה וחתימה טובה.

נחום אש אנדפ"ן.

ערב ראש-השנה תרצ"ו.

די פייערליכע חנוכה-הבית פון ניינעם בית-המרש.

מיטוואך אָווענד איז געטייערט גע-וואָרען דער חנוכה-הבית פונ'ם ניינעם בנין פון בית-המרש.

פאר דער שוהל, ווי אויך אויפ'ן שוהל-הויף זענען אויסגעהאַנגען געהע-ריגע אויפשריפטען.

פונקטליך 7 אָווענד הויבט זיך אַן די פייערונג. דער פערזאָנלעכער עולם מיט'ן רב ר' נחום אש שליט"א און קהלה-דאָזארעס אין דער שפיץ געהען אַרויס פון דער שוהל אויפ'ן בית-המרש-הויף. דער כאָר אונטער דער לייטנג פון זייריגענט ה' ראָטענבערג זינגט פתחו לי שערי צדק. דער רב שניידט איבער די באַנד און דער עולם לאָזט זיך אריין אין בית-המרש-אַריין, וואס מאכט אַאימפאָנטען איינדרוק.

דער חזן ה' בלינדער זינגט דאן גאַנץ שעה „מה טובו“, דער כאָר זינגט „מזמור שיר חנוכה" און דאן צייטונג.

ווילסטו

האבען א גוט יאהר?
טאָ קויף א לאָס צו דער ערשטער
קלאָס אין דער גליקליכער קאָלעקטור
Kantor Wymiany i Loterji

J. Weksler
I-sza Aleja 6.
דאס גרעסטע געווינס אַ מיליאָן זלאָטעס

גרויסער ענטוויאָום צווישען די שילער פון יודישען גימנאזיום צוליב דעם בוי פון אַנאייגען הויז.

פּויריגע וואָך איז אין יודישען גימ-נאזיום פאַרגעקומען די יעהרליכע אַל-געמיינע פערזאָנלונג פון אַלע שילער, וועלכע געהערען צו דער שילער-זעלבסטפערזאָלונגס-אָרגאַניזאַציע „זעלבסט-הילף" (סאָמאָמאָק). די שילער האָבען מיט גרויס ענטוויאָום אויס-גענומען די ידיעה ווענען בוי פון אַנאייגען הויז. זייער פרייד ווי אויך דאָנקבאַרקייט האָבען זיי אויסגעדרוקט אין פאַלענדער רעזאָלוציע:

„מיר שילער און שילער-גיס, אנווע-זענדע אויף דער אַלגעמיינער פער-זאמלונג פון „זעלבסט-הילף", דער זעלבסטפערזאָלונגס-אָרגאַניזאַציע, וואס נעהמט אַרום אַלע שילער און שילע-רינס פון גימנאזיום, געוואיר ווערען-דינ ווענען דער ענטשטעהונג פון קא-מישעס צו בויען אַ הויז פאַר אונזער שול, דריקען אויס אונזער פרייד, אַז מיר וועלען האָבען די מעגליכקייט צו לערנען אין אַ נייער, היגענישער, ספעציעל צו דעם צוועק אויפגעבויעטער שול-געביידע. גלייכצייטיג דריקען מיר אויס אונזער האַרציגסטען דאַנק און אנערקענונג דעם עלטערען דור פאַר

אימפאָנטער פערלויף פון גרויסען ספאָרט = יום = טוב אין טשענסטאָנאָוו.

פערג. שבת און זונטאג איז אין צו-זאַמענהאַנג מיט'ן 20-יעהריגען יובילע-אום פון דער עקזיסטענץ פון אַרטיגען „מכבי" פארגעקומען א צוזאַמענהאַל-פון אלע „מכבי"-קלובען פון ביליער און קעלצער קרייז.

אַנגעהויבען האט זיך דער ספאָרט-יום טוב מיט אַנאַקאָדעמיע, וועלכע איז פאַרגעקומען שבת אין אָווענד אין איי-גענעם „לאקאלי", אויף וועלכער ס'איז אויך אַראָנגעקומען די ענטהילונג פון אַנאייגענעס פאַהן, אויף דער קאָדע-מיע זענען געווען אָנוועזנד פיעל הויכגעשטעלטע געסט מיט'ן שטאַדט-פּרעזידענט י. מאַצקעוויטש בראש.

די צערעמאָניע פון איבערשניידען די באַנד איז איבערגעגעבען געווארען דער פּראָטעקטאָרין פון פּעראין פרוי בעלא זיגמאָן.

אין מוזיקאַליש-וואַקאַלישען טייל האָ-בען אַנטייל גענומען ה' וויינבערג (דעקלאַמאַציעס), ה' ו. שמידט (געזאַנג), ביים אַקאָמפּאַניאַמענט פון ע. שמוּלע-וויטש און פּריילין בר. גינעמיראָוואַ (קלאַוויר). יעדער נומער בעזונדער האט שטאַרק אויסגענומען ביים צאָהלרייך-פערזאָנלעכען עולם.

די אַקאָדעמיע האט זיך פערענדיגט מיט'ן געזאַנג פון „התקוה", געזונגען דורכ'ן גאַנצען עולם.

שבת נאכמיטאג זענען פארגעקומען די פאַר-קאָממען אין יעדער קאָנפערענץ בעזונדער.

זונטאג איז אויפ'ן ספאָרט-פלאַץ, לויט'ן פאראויסגעזעהענעם פּראָגראַם פארגעקומען א דעפילאָדע פון אַלע ספאָרטלער. די דעפילאָדע האט אויף אַלע אָנוועזנדע איבערגעלאָזט זעהר א גוטען איינדרוק. דאָן זענען פארגעקומען די פינאַל-קאַמפּען.

זעהר אימפאָנטע זענען אויסגעפאלען די פּרייע איבונגען, אין וועלכע ס'הא-בען אַנטייל גענומען אַלע ספאָרטלער. אין לייכט אַטלעטיק האט דאָמינירט כאָזשוב. ביליץ האט קיין ספעציעלעס גארנישט געוויזען. דער סאָטנאָווצער „מכבי" הויבט דאָס זיך אָן צוריק צו בעקומען זיין אַמאליגען גלאַנץ. קעליץ געפינט זיך ערשט אין סטאַדיום פון ענטוויקלונג. דער אַרטיגער „מכבי" האט זיך אין אַלגעמיין שעהן רעפּרעזענטירט. די אַרגאַניזאַציע אין צווישען טאָג איז געווען א מוסטערהאַפּטע. אין אַלגעמיין איז דער ספאָרט-יום טוב געווען א גרוי-

פון תנועת תורה-ועבודה.

מוצאי ראש השנה פונקטליך 8 א זינגער קומט פאַר א רעפּערט פון „י"ר א. יונסטער א. ד. ט. „די גייס-טיגע פאָכמענישע הכשרה, אָדער די דויערענדע", אַלע חברים-ות ווערען אויפגעפאָדערט צו קומען פונקטליך.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער יעהר-ליכער אַלגעמיינער פערזאָנלונג, וועלכע קומט פאַר חוה"מ סכות און די 7-טע לאַנדעס-קאָנפערענץ, וועלכע קומט פאַר באַלד נאָך סכות-מאַכען מיר אויפ-מעקוואַם, דאס וואָהל-רעכט צו די אויבענדערמאנטע קערפערשאפטען ווע-לען האבען נור די חברים-ות, וועלכע וועלען האבען בעזאָהלט אַלע אָרגאַ-ניזאַציעלע חובות. דעריבער ווערען אַלע חברים-ות אויפגעפאָדערט צו בע-זאָהלען די חובות בכדי צו האבען וואָהל-רעכט.

נדבות פאַר „תומכי עניים".

ב. באַטשאַן 10 קילאָ ברויט. י. שו-ליט 10 קילאָ ברויט.

אַפּהלאַנגען פון אַנפאל אויף דער האיוונג פון ה' קאָנגרעס.

דאס קרייז-געריכט האט נעכטען גע-זאָלט בעטראַכטען דעם פּראָצעס פון 24-יעהריגען הענריק ראָטער, וועלכער איז געווארען אַנגעקלאַגט פאַר פּרובירען צו מאַכען אַנאַפּאל אויף דער וואיוונג פון ה' דוד קאָנגרעס (פּילסודסקי 17), ווענען וואס מיר האבען זייער צייט אויספירליך געשריבען.

בעת'ן אַרעסטירען ראָטער'ן האט מען ביי איהם געפונען א קאָפּערט, וועלכע איז געווען אַדערסירט צום ה' קאָנגרעס אין און וועלכער ס'האט זיך געפונען א שטיקעל פאַפיר. חוץ דעם האט מען ביי אַרעסטירטען געפונ-

פערזיילונג אין מיראָוו געענדיגט זיך מיט א גרויס געשעלעג.

ביי א געוויסען אינגאָצי קראַוויץ אין מיראָוו איז פארגעקומען א פערזייל-לונג. בעת די טעג האבען זיך אבער אין דער וואיוונג אריינגעריסען מעה-רער יונגעלייט, וואס זענען נישט געווען פערבעטען צו דער פערזיילונג און ארויסגערופען א גרויס געשעלעג, בעת וועלכען עס האט אממייסטען גע-ליטען דער 20-יעהריגער טשעסלאוו סטאַראָסטקא. דער לעצטער איז געבלי-בען ליגען אין א בעוואוסטלעזען מצב, נאָכדעם, ווי מ'האט איהם דערמיטערט, איז סטאַראָסטקא, צו וועלכען מ'האט אפילו נישט ארויסגערופען קיין דאָקטאָר, צופוס אוועק נאך טשענסטאָנאָוו אין שטאַדטישען שפיטאַל, וואו עס האט זיך ארויסגעוויזען, אַז ער האט א געשפּאַל-טענעם שאַרבען. אינטערעסאַנט, אַז דער פערזאָנלעכער איז געגאַנגען פון מי-ראָוו נאך טשענסטאָנאָוו 6 שעה, ווען ער איז אַנגעקומען פאר דער טהיר פון שפיטאַל האט ער קוים בעוויזען אַנצו-קלינגען און איז געפאלען א פער'חלש-טער. סטאַראָסטקא איז געבליבען אויף היילונג אין שפיטאַל.

פון בושעושינצע. קורצע בעמערקונגען

פיעל צייט האט כידוע-דער ווענער קאָנגרעס פון נצ"א געווינדעט דער פערפאסונג פון א קאָנסטיטוציע און אויך פעסטשטעלען ענדגילטיג דעם נאמען פאַר דער נייער בעוועגונג, און עס מוז געזאגט ווערען דער אמת, אז אין דעם פרט האט דער ווענער קאָג-גורם אפיסעל ענטווישט... דער קאָג-פערטריטען דער ווענער קאָנגרעס, האט זיכער מיט שטוינונג אויפגענומען די בעריכטען ווענען דעם לאַנגען, עקשנות'-דיגען און נוצלאָזען קאָמף פון ד"ר פאַן וויזעל אַרום דער פאַרם פון דער בעוועגונג, ווארום, נישט פאַרם און רעוואָלוציאָנען מיט פאַרגאַרפּען האבען די גרויסע יודישע מאַסען ערוואַרט-פון ווען, נאָר אינהאַלט און פּראָקטי-שע מעשנים... עס דאַרף ווי אמשנעל-סטען רעאַליזירט ווערען דער פלאַן פון א יודישע-גאַנצאַנאַל-באַנק מיט א קא-פיטאַל פון 2 מיליאָן פונט. אַלזא, הער-רען, מנהיגים פון נצ"א, מעהר אינ-האַלט און וועניגער פאַרם!..

א „פאלקאר" ידיעה („היינט" נומער 214) דערצעהלט, אז אין תל-אביב איז פאַרגעקומען א דעמאָנסטראַציע געגען א געוויסען געשעפט'ס אינהאַ-בער ה' פּהנא מחמת דער לעצטער פערקויפט דייטשע סחורות.

כידוע האט דער לעצערנער קאָג-גרעס בעשלאָסען, אז מהיום והלאה וועט זיך די עקזעקוטיווע דירעקט פער-אינטערעסירען, אז די דייטשע סחורות וואס ווערען אריינגעפיהרט קיין א"י, וואָלען אַלע געהן אויסשליסליך דורכ'ן טראַנספּער-אַבמאָך.

אַלזא קלאָר! אז די אויבענדער-מאנטע דעמאָנסטראַציע איז פאַרגע-קומען נישט פאַר ברעכען דעם באַיקאָט נאָר פאַר ברעכען דעם... טראַנספּער, ווארום וואָלט דער ה' פּהנא געבראַכט זיינע סחורות דורך דער פערמיטלונג פון טראַנספּער וואָלט שוין קיין דע-מאָנסטראַציע נישט פאַרגעקומען.

ירקון.

